

Mezibankovní platební styk

FIPR – Platební styk
Přednáška 19.4.2017

Bezhotovostní peníze

1. Účetní (žirové) peníze

- Emise – komerční bankovníctví
- Podoba – zůstatky na bankovních účtech

2. Zůstatky na rezervních účtech u centrální banky

- Emise – centrální banky
- Podoba – zůstatky na rezervních účtech u CB

Charakteristika „účetních“ peněz

- Přístup k nim má každý, kdo má bankovní účet
- Nemají fyzickou podobu / zůstatek na bankovním účtu
- „přeměnitelnost“ za hotovost (např. u přepážky banky, ATM)
- Pozitivní zůstatek na bankovním účtu = aktivum vkladatele, pasivum (cizí zdroj) v rozvaze banky

Charakteristika „rezervních“ peněz

- Přístup k nim má pouze ten, kdo má rezervní účet u CB
- Nemají fyzickou podobu / zůstatek na bankovním účtu
- „přeměnitelnost“ za hotovost (pouze přes CB)
- Pozitivní zůstatek na rezervním účtu = pohledávka vkladatele, závazek centrální banky

Transakce s bezhotovostními penězi

- Tři základní typy:
 - „in house“
 - Correspondent banking agreements
 - Platební systémy (interbank funds transfer systems)

„in house“ transakce

- Dochází k převodu mezi účty v rámci jedné instituce
- Účet jednoho subjektu je debitován, účet druhého kreditován
- Z pohledu poskytovatele účtů (např. banky) v zásadě nedochází ke změně výše pasiv
- „vypořádání“ je ve formě účetních peněz

korespondenční bankovníctví

- Dvě či více bank jsou vázány smluvním vztahem
- Převodem z účtu klienta banky A na účet klienta banky B musí dojít k vypořádání mezi bankami A a B
- K vypořádání dochází debitováním/kreditováním účtu, který má jedna banka u druhé
- někdy je využíván „třetí“ subjekt (třetí banka), jako tzv. „service-providing“ bank, u níž mohou mít banky A a B zřízeny účty, na nich dojde k vypořádání
- Často při přeshraničních transakcích

Loro vs. Nostro účty

Corresponding banking agreements (korespondenční bankovníctví)

- Jaká rizika existují v korespondenčním bankovníctví?

Platební systémy

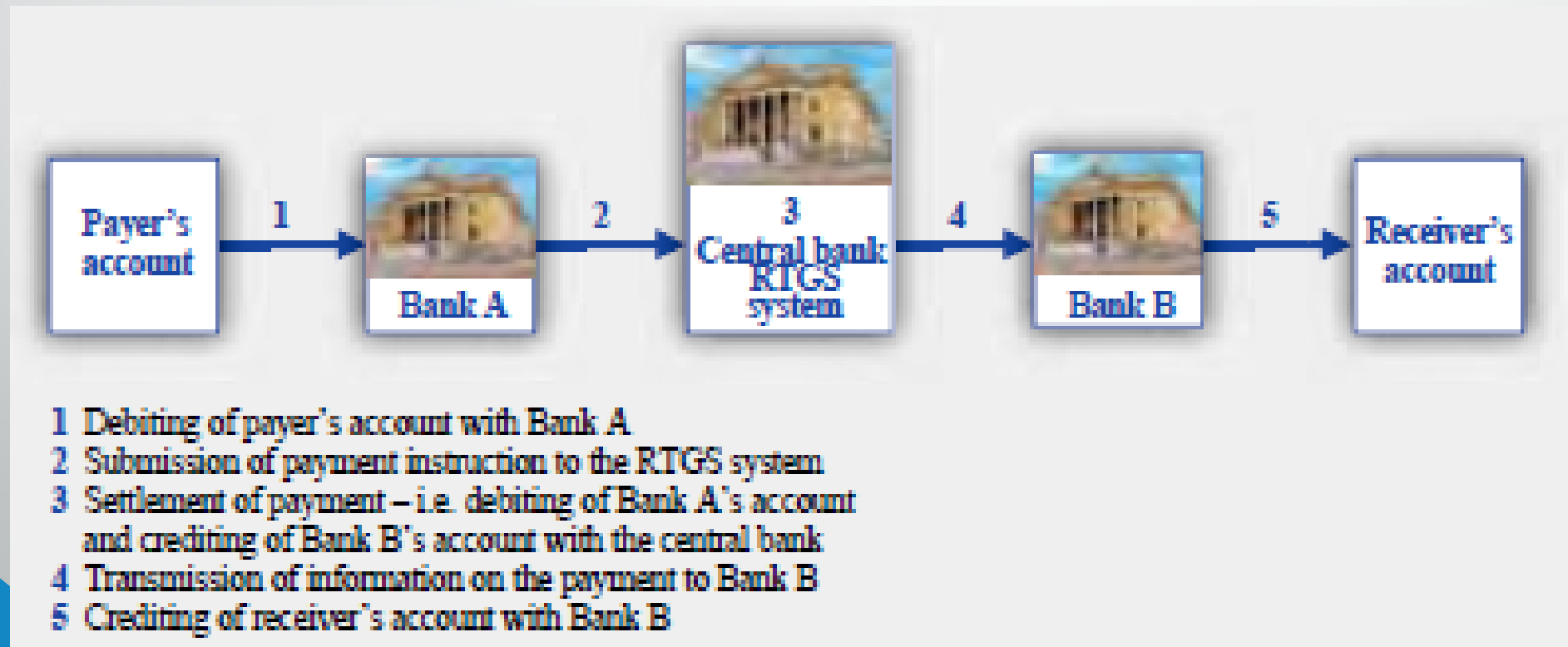
- Platební systém s mnohačetným členstvím (multiple membership)
- Soukromý „clearing house“ vs. Centrální banka
- Uvažujte nad tím, co slouží jako „settlement asset“?

Metody vypořádání

- **Gross settlement** – každá platba je činěna/vypořádána individuálně
- **Net settlement** – příkazy k platbě jsou v určitém okamžiku započítávány; vypořádán je rozdíl
- **Real-time settlement** – vypořádání v reálném čase (postupně během dne)
- **Designated time settlement** – vypořádání nastává v předem určený čas

RTGS – real time gross settlement

- Platby se stávají „konečnými“ okamžitě v okamžiku vypořádání
- Omezení kreditního rizika

Platební systém CERTIS

- CERTIS (**C**zech **E**xpress **R**eal **T**ime **I**nterbank **G**ross **S**ettlement system)
- Každý účastník systému CERTIS je identifikován kódem banky
- Vznik a provozování systému CERTIS, stejně jako práva a povinnosti účastníků, jsou stanoveny zákonem o platebním styku
- Mezibankovní platby v cizí měně systém CERTIS nezajišťuje
- CERTIS je provozován ČNB

Platební systém CERTIS

- Platební systém s neodvolatelností zúčtování
- Převody mezi účastníky
- Zúčtování v reálném čase (při současné kontrole krytí) - nedochází k vzájemným zápočtům (nettingu)
- ČNB účastníkům vede účet mezibankovního platebního styku
- Účastník musí dodržovat dostatek prostředků k zúčtování příkazů
- Možnost využití vnitrodenního úvěru poskytovaného ČNB

Platební systém CERTIS

- **Přímí účastníci** – banky, které mají povolení působit jako banka, pobočky zahraničních bank a spořitelní a úvěrní družstva. CERTIS komunikuje pouze s centrály jednotlivých bank. Pro každou banku vede ČNB pouze jeden účet mezibankovního platebního styku
- **Třetí strany** - finanční instituce, které nejsou bankami, ale hrají významnou roli na trhu, jako např. clearingová střediska pro platební karty a instituce zajišťující zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry. Třetí strany nemají v ČNB účet mezibankovního platebního styku, ale mohou do CERTIS předávat (se souhlasem příslušného přímého účastníka) příkazy k převodům prostředků mezi přímými účastníky

TARGET₂

- platební systém, jehož vlastníkem a provozovatelem je Eurosystem
- clearingový systém provozovaný Evropskou centrální bankou a zúčtující převody v reálném čase
- největší evropská platforma pro zpracování velkoobjemových plateb, kterou využívají ke zpracování plateb v eurech v reálném čase jak centrální, tak komerční banky
- nahradil 19. listopadu 1997 původní systém TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System)

SEPA – jednotná oblast pro platby v eur

- Vytvoření integrovaného trhu elektronických plateb v eurech, kde není rozdíl mezi vnitrostátními a přeshraničními platbami
- Nařízení EP a R (EU) č. 260/2012

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz